

**ΜΙΚΤΟ (ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ-ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ) (ΓΝΩΣΙΑΚΟ-ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΙΣΤΙΚΟ) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ¹ ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΗ² ΜΕ ΔΕΠΥ**

Συμπεριφορά που χρήζει παρέμβασης: (α) Ο μαθητής σηκώνεται από το κάθισμα ανεξέλεγκτα και χωρίς προφανή λόγο

(β) Ο μαθητής βγαίνει από την τάξη χωρίς να ζητήσει άδεια και περιπλανιέται χωρίς επίβλεψη στους χώρους του σχολείου

Αιτιολόγηση παρέμβασης: (α) Η διατήρηση του ήρεμου κλίματος στην τάξη

(β) Η διαφύλαξη της σωματικής ακεραιότητας του μαθητή

Στόχοι της παρέμβασης: (α) Ο μαθητής να κατορθώσει να κάθεται στο κάθισμα χωρίς διακοπή

(β) Ο μαθητής να μην βγαίνει εκτός του χώρου της αίθουσας πριν το διάλειμμα

Διάρκεια βραχύχρονης παρέμβασης: 2 εβδομάδες

Σκοποί: (α) Ο μαθητής να είναι ικανός να κάθεται στο θρανίο χωρίς διακοπή για 5' (με χρονόμετρο)

(β) Ο μαθητής να βγαίνει εκτός τάξης μόνο για τουαλέτα

Φάσεις:

Προετοιμασία

- Μελέτη της γνωμάτευσης του ΚΕΔΔΥ, μαζί με τις προτάσεις
- Παρατήρηση της συμπεριφοράς (τρόποι, ένταση, επανάληψη) στην τάξη και στο διάλειμμα και καταγραφή της

Εβδομαδιαία κάρτα καταγραφής επεισοδίων

Ώρες	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Είδος επεισοδίου	Χώρος εκδήλωσης	Συνέπειες από τη συμπεριφορά
1η								
2η								
3η								
4η								
5η								
6η								
7η								
Σύνολο								

- Κατηγοριοποίηση των επεισοδίων ανάλογα με το είδος και τη συχνότητα εμφάνισης
- Επιλογή του πιο συχνού και σπουδαίου χαρακτηριστικού για τροποποίηση, άμβλυνση ή απαλοιφή
- Τροποποίηση του περιβάλλοντος της τάξης, κατάλληλη διαρρύθμιση, ανάρτηση κανόνων συμπεριφοράς και άλλων οπτικών σημάτων που διευκολύνουν τον έλεγχο και τη συνεννόηση με το παιδί
- Αντίληψη των ιδιοσυγκρασιακών χαρακτηριστικών του μαθητή και των προτιμήσεών του

¹ «με στόχο τη μείωση των ανεπιθύμητων μορφών συμπεριφοράς, την αύξηση των επιθυμητών και ενδεχομένων την ανάπτυξη νέων λειτουργικών μορφών συμπεριφοράς που δεν υπήρχαν προηγουμένως στο ρεπερτόριο του παιδιού» (Κάκουρος & Μανιαδάκη, 2006:118) (Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2006). Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων-Αναπτυξιακή προσέγγιση. Αθήνα: Τυπωθήτω-Δαρδανός).

² Κολιάδης, Ε. Α. (2006^ς). Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη-Σύγχρονες ψυχολογικές θεωρίες μάθησης (Κοινωνικογνωστικές θεωρίες). Τόμος Β'. Αθήνα: Αυτοέκδοση).

Σχεδιασμός

Αποφασίζουμε για: την μορφή της συμπεριφοράς που επιθυμούμε να «θεραπευτεί», τον σκοπό, τους επιμέρους στόχους, τη μέθοδο, τα ενισχυτικά μέσα και την αξιολόγηση του βραχύβιου προγράμματος. Να σημειωθεί ότι η γνωσιακή παρέμβαση στο πλαίσιο της τροποποίησης συμπεριφοράς αποσκοπεί στη συνειδητοποίηση των αντιλήψεων (γνωσιών) του ατόμου για τη συμπεριφορά του και στην επιδίωξη της αλλαγής τους.

π.χ.

Τροποποίηση της συμπεριφοράς ως προς: την κινητικότητα και τη διαφυγή (όρια)

Σκοπός της παρέμβασης: Να εξαλειφθούν τα επεισόδια ανεξέλεγκτης κινητικότητας μέσα στην τάξη. Συγκεκριμένα, ο μαθητής να μην σηκώνεται από τη θέση του χωρίς προφανή λόγο και εάν πρώτα δεν ζητήσει άδεια

Βραχυπρόθεσμοι σκοποί: (α) Ο μαθητής να σηκώνεται από το κάθισμα στα διαστήματα που έχουν προκαθοριστεί, (β) Ο μαθητής να βγαίνει έξω από την τάξη μόνο εάν έχει ζητήσει άδεια

Διάρκεια: 2 εβδομάδες

Μέθοδος: Γνωστική-Συμπεριφοριστική³

Αμοιβές: Διαφορική ενίσχυση (αρνητική για εκδήλωση αρνητικής συμπεριφοράς και το αντίθετο)

Ενισχυτικά μέσα: Υλικοί, συναισθηματικοί, κοινωνικοί ενισχυτές, έπαινος, επιβράβευση, συμβολικές αμοιβές (tokens)

Τρόπος αξιολόγησης: Παρατήρηση, καταγραφή, ημερολόγιο αναστοχασμού

Εφαρμογή

Προϋποθέσεις: Ενεργοποίηση του μαθητή, συνεργατικότητα, ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης, ενσωμάτωση συστημικών επιρροών (οικογένεια), απλότητα δομής, δημιουργικότητα, φαντασία⁴

- ✓ Αυτοπαρατήρηση- Ετεροπαρατήρηση

Εβδομαδιαία κάρτα αυτοκαταγραφής επεισοδίων ακαθισίας & διαφυγής

Ώρες	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή
1 ^η					
2 ^η					
3 ^η					
4 ^η					
5 ^η					
6 ^η					
7 ^η					
Σύνολο					

- ✓ Ομαδικό συμβόλαιο καλής συμπεριφοράς (διακριτικότητα στην παρέμβαση) αλλά εάν κριθεί απαραίτητο σε ατομική βάση σε συνδυασμό με ανταλλάξιμες αμοιβές

³ Σύμφωνα με τους Milich & Okazaki (όπως αναφέρεται στο Κάκουρος & Μανιαδάκη, 2006:109) «ενώ σε αυτή την ηλικία [την παιδική] τα περισσότερα παιδιά είναι σε θέση να αναγνωρίζουν ότι είναι υπεύθυνα για τις πράξεις τους, τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ συνηθίζουν να αποδίδουν στους άλλους την ευθύνη των πράξεών τους και δεν πιστεύουν ότι μπορούν τα ίδια να ελέγξουν αυτό που θα τους συμβεί».

⁴ Stallard, P. (2011). Σκέφτομαι σωστά-Νιώθω καλά: Χρησιμοποιώντας τη γνωσιακή-συμπεριφοριστική θεραπεία σε παιδιά και νέους. (μετάφραση Χριστίνα Γκουντή, Αθανασία Μαυροοειδή, Καρμελίνα Ρούσου, Ασπασία Τασιού). Αθήνα: Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Περιλαμβάνει και τους κανόνες:
ΔΕ ΣΗΚΩΝΟΜΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΗ ΜΟΥ
ΔΕ ΒΓΑΙΝΩ ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΑΞΗ

Κανόνες τάξης

1. Δε σηκώνομαι από τη θέση μου
2. Περπατάω, δεν τρέχω στην τάξη
3. Δε βγαίνω έξω από την τάξη
2. Δε διακόπτω τους άλλους
3. Περιμένω τη σειρά μου
4. Τελειώνω όλη την εργασία μου

Κατάτμηση του καθημερινού προγράμματος με προαποφασισμένα διαλείμματα για εκτόνωση και κίνηση (χρήση χρονόμετρου). Η τήρησή τους επιβραβεύεται.

Ατομικό πρόγραμμα 1ης εβδομάδας Ημέρα: Δευτέρα

Δευτέρα	Ώρες	Ενέργεια	Διάλειμμα	Αμοιβή & Περιγραφική λεκτική ενίσχυση
1 ^η	8:30-8:35	Κάθομαι		Αυτοκολλητάκι. «Μπράβο! Τα κατάφερες! Παίρνεις ένα αυτοκόλλητο»
	8:35-8:40	Διάλειμμα	Σηκώνομαι	
	8:40-8:45	Κάθομαι		Αυτοκολλητάκι
Σύνολο				

Εάν στο τέλος της ημέρας το παιδί έχει μαζέψει 5 αυτοκολλητάκια (συμβολική αμοιβή/διαφορική ενίσχυση αντίθετης συμπεριφοράς) μπορεί να ασχοληθεί με το αγαπημένο του παιχνίδι εντός της τάξης χωρίς χρονικό περιορισμό. Εάν στο τέλος της εβδομάδας ο μαθητής έχει κατορθώσει να μαζέψει τουλάχιστον 20 αυτοκολλητάκια θα παίρνει μικρό συμβολικό δωράκι.

Εάν θέλουμε να εφαρμόσουμε σύστημα ανταλλάξιμων αμοιβών (token economy): Εξηγούμε στο παιδί ότι κάθε φορά που θα παίρνει 5 αυτοκολλητάκια θα μπορεί να τα ανταλλάξει με το αγαπημένο του παιχνίδι εκτός της τάξης.

Παράδειγμα διαφορικής ενίσχυσης χαμηλής συχνότητας συμπεριφοράς (ακαθισία): Συλλέγοντας τα στοιχεία της κάρτας βάσης διαπιστώνουμε ότι στη διάρκεια μιας διδακτικής ώρας ο μαθητής σηκώθηκε αυθόρμητα 8 φορές από τη θέση του. (ΔΕΧΣΣ) Αν ο μαθητής σηκωθεί 7 φορές ή και λιγότερο, μέχρι το τέλος της διδακτικής ώρας, τότε μπορεί να πάρει τη μπάλα και να παίξει στο διάλειμμα ποδόσφαιρο, το αγαπημένο του παιχνίδι. Αν σηκωθεί πάνω από 8 φορές τότε χάνει τη δυνατότητα να παίξει ποδόσφαιρο στο διάλειμμα.

Για κάθε αποτυχία οι συμβολικές αμοιβές αφαιρούνται.

Η σελίδα αυτή μπορεί να μεταφέρεται καθημερινά στο σπίτι για να λαμβάνουν γνώση και οι γονείς του παιδιού. Προτείνουμε να είναι και οι ίδιοι σταθεροί σε κανόνες αλλά και αναλόγως επαινετικοί στην επιτυχία.

«Η σχολική ένταξη μαθητών με Διάσπαση Προσοχής-Υπερκινητικότητα»

Ημερίδα Σχολικής Συμβούλου 40^{ης} Περιφέρειας Δ.Ε. Αττικής
ΚΕΔΔΥ Δ' ΑΘΗΝΑΣ Μαρία Καργιώτη 18/11/2015

Αξιολόγηση

Καθημερινά ελέγχουμε την επιτυχία του προγράμματος. Ενδεχομένως κρατάμε ημερολόγιο αναστοχασμού. Εάν δεν ικανοποιούμαστε από την πορεία του, εάν βλέπουμε ότι το παιδί δεν προσαρμόζεται, δεν μπορεί να ελεγχθεί κατάλληλα, τροποποιούμε το πρόγραμμα, επανασχεδιάζουμε, επαναστοχοθετούμε, ανασκευάζουμε μέσα και τεχνικές. Χρειάζεται υπομονή και επιμονή.